

**พระบรมราชาบาทและพระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และ
พระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ**

36 แผนกชีวิตจิตใจ

..คนไทย รักษาชาติ รักษาแผ่นดิน เป็นปึกแผ่นมั่นคงมาได้ ดั่งโดยสติปัญญาความสามารรถ และด้วยคุณความดี
อิสรภาพ เสรีภาพ ความร่มเย็นเป็นสุข ตลอดจนความเจริญรุ่งเรืองอย่างที่มีอยู่บัดนี้ เราทั้งหลายในปณฺฑิตนี้ สิ่งตั้ง
ถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบอย่างสำคัญ ในอันที่จะรักษาคุณความดี พร้อมทั้งจิตใจที่เป็นไทยไว้ให้มั่นคงตลอดไป..

(พระราชดำรัสในการเสด็จออกมหาสมาคม ในงานพระราชพิธี เฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธ.ค.2521)

..ชาติบ้านเมือง คือ ชีวิต เลือดเนื้อ และสมบัติของเราทุกคน และการดำรงรักษาชาติประเทศนั้น มิใช่หน้าที่
ของบุคคลผู้ใดหมู่ใด โดยเฉพาะ หากแต่เป็นหน้าที่ของพวกเราทุกคน ก็จะต้องร่วมมือกันทำ พร้อมกันไปด้วย
ตลอดสั่งถึงแก่ผู้ใดก็ตาม..

(พระบรมราชาบาท ในพิธีตรองพลาสนนาม ณเมืองในโอกาสพระราชพิธีราชาภิเษก 8 มิ.ย.2514)

..ความจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง คือความสำนึกตระหนัก ในคุณของแผ่นดิน อันเป็นที่เกิดที่อาศัย ซึ่งทำให้
บุคคลเกิดความรักภูมิใจ ในชาติกำเนิด และมุ่งมั่นที่จะดำรงรักษาประเทศชาติไว้ ให้เป็นอิสระมั่นคงตลอดไป..

(พระบรมราชาบาท ในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณและสวนสนาม ของทหารรักษาพระองค์ ณ ลานพระราชวังดุสิต 3 ธ.ค.2529)

..บรรพชนไทย เป็นนักต่อสู้ ผู้มีจิตใจดีใจผูกพันปรองดอง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามัคคีพร้อมเพรียง
กันทุกเมื่อ ไม่ว่าจะทำการสิ่งใด บ้านเมืองไทยจึงมีเอกราชอธิปไตยและมีความสุขความสมบูรณ์รุ่งเรืองอย่างมา
จนกระทั่งทุกวันนี้..

(พระบรมราชาบาท ในพิธีสวนสนามของทหารรักษาพระองค์ 3 ธ.ค.2522 ณ ลานพระราชวังดุสิต)

..ความสามัคคีปรองดองเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กับความรักใคร่เผื่อแผ่ช่วยเหลือกันฉันญาติพี่น้อง
ประการนี้ คือคุณลักษณะสำคัญของไทย ที่ช่วยให้ชาติบ้านเมืองอยู่รอดเป็นอิสระ และเจริญมั่นคง มาตั้งแต่อดีต
จนถึงปัจจุบัน..

(พระราชดำรัส พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย ณเมืองในวันขึ้นปีใหม่ 2532)

..ความสามัคคี เป็นคุณสมบัติประจำตัวของคนไทย ที่ได้อบรมสั่งสอนกันมาแต่บรรพบุรุษโดยไม่ขาด
ทั้งนี้ เพราะคนไทย ราวบตระหนักว่า หมู่คณะที่มีความสามัคคีแน่นแฟ้นสมบูรณ์ ย่อมมีกำลังกล้าแข็งทั้ง
ในการคิด และการปฏิบัติ..

(พระบรมราชาบาท พระราชทานในการประชุมใหญ่ สามัคคีสมาคม 26 ก.ค.2534)

..บ้านเมืองไทย สามารถพัฒนาอุปสรรคต่างๆ ได้โดยดี เพราะจิตใจสามัคคีและแสดงเอกราชซึ่งสามัคคี ถ้า
ทราบใดเรารักษาสามัคคีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันได้ไว้ได้ เราก็จะอยู่ได้อย่างมีความสุขตามนั้น..

(พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะประชาชน จ.ราชบุรี พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน 26 พ.ย.2531)

..ผู้ที่จะรักษาความเป็นไทยได้มั่นคงที่สุด ดี และเหมาะสมที่สุด ไม่มีใครอื่นนอกจากคนไทย เพราะฉะนั้น
ไม่ว่าจะอยู่ ณ แห่งใด คนไทยมีหน้าที่ต้องรักษาความเป็นไทยเสมอ..

(พระบรมราโชวาท พระราชทานแก่สมาคมนักเรียนไทยในต่างประเทศญี่ปุ่น 27 ก.พ. 2537)

...ความสำเร็จของประเทศชาติเป็นความสำเร็จอันรวม ซึ่งเกิดจากผลของการกระทำของคนทั้งชาติ ถ้าได้ว่าทุกคน
แบ่งหน้าที่กันทำประโยชน์ให้แก่ชาติ ตามความถนัดและความสามารถ และเกื้อกูลกันและกัน ไม่มีผู้ใดจะอยู่ได้
และทำงานให้แก่ประเทศชาติ ได้โดยลำพังตนเอง

พระบรมราโชวาท ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
(ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 10 กรกฎาคม 2513)

..บ้านเมืองของเรา กำลังต้องการการปรับปรุงและการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ ทางที่เราจะช่วยให้กันได้ดีคือ การที่
ความคิดให้ถูกและแน่วแน่ ในอันที่จะยึดถือประโยชน์ของบ้านเมืองเป็นที่หมายต้องเพลาคิดถึงประโยชน์

เฉพาะตัว และความขัดแย้งกันในสิ่งที่มิใช่สาระ
พระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
(พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยในโอกาสขึ้นปีใหม่ 2543)

...ถ้าทุกคนสนใจ ในความรักษาประเทศชาติ รักษาความดีเอาไว้ ไม่ดองไปตามอย่างในสิ่งที่เราเห็นว่า ไม่น่าจะ
เจริญ ไม่น่าจะพัฒนา เราต้องรักษาแนวทางการความคิดตามที่เรามีอยู่ แม้จะเป็นสิ่งที่ตกทอดมาแต่โบราณกาลจาก
ปู่ย่าตายายของเรา แต่เป็นระเบียบการหรือวิธีการที่ดีจะไม่ล้ำสมัย

พระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
(ในโอกาสเสด็จไปทรงเยี่ยมวิทยาลัยการศึกษาระดับมัธยม 13 มีนาคม 2514)

...การมีเสรีภาพนั้นเป็นของดีอย่างยิ่ง แต่เมื่อจะใช้ จำเป็นจะต้องใช้ด้วยความระมัดระวังและความรับผิดชอบ
มิให้ล่วงละเมิดเสรีภาพของผู้อื่นที่มีอยู่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ให้กระบวนกระเทือนถึงสวัสดิภาพ และความเป็น
ปรกติสุขของส่วนรวมด้วย

พระบรมราโชวาท ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
(พระราชทานแก่ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ 9 กรกฎาคม 2514)

...ในการปฏิบัติราชการนั้น ขอให้งานหนักเพื่อหน้าที่อย่างหนักถึงบำเหน็จรางวัล หรือผลประโยชน์ให้มาก ขอให้อธิบาย
ว่าการทำหน้าที่ได้สมบูรณ์เป็นทั้งรางวัลและประโยชน์อย่างประเสริฐ จะทำให้บ้านเมืองไทยของเราอยู่เย็นเป็นสุข
และมั่นคง

พระบรมราชโองการฯ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
(ในพิธีในโอกาสวันข้าราชการพลเรือน 1 เมษายน 2533)

...คนเราถ้าพอใจ ในความต้องการ ก็มีอดทนอดกลั้น เมื่อมีความอดทนอดกลั้นก็เปรียบเสมือนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศ
มีความคิดว่าทำอะไรต้องเพียงพอ หมายความว่าพอประมาณ ไม่ล้นโต้ง ไม่โหดอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข

พระราชดำรัสฯ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
(พระราชทานแก่บุคคลที่เข้าเฝ้าฯ ณ ศาลาดุสิดาลัย 4 ธันวาคม 2541)

...การดำเนินชีวิตโดยใช้วิชาการอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ จะต้องอาศัยความรู้รอบตัวและหลักศีลธรรม
ประกอบด้วย ผู้ที่มีความรู้ดีแต่ขาดความซื่อสัตย์ น่ากลัวจะไปใช้ในทางมิชอบ ก็เท่ากับเป็นบุคคลที่เป็นภัยแก่สังคม
มนุษย์

พระบรมราชโองการฯ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
(ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 18 กันยายน 2504)

...ความคิดนั้นเป็นแม่บทใหญ่ของการพูดและการกระทำ เพราะกิจที่กระทำก็พูด ทุกอย่างล้วนแล้วแต่มาจาก
ความคิด การคิดก่อนพูดและก่อนทำสิ่งใดให้บุคคลสามารถยับยั้งคำพูดที่ไม่สมควรหยุดยั้งการกระทำที่ไม่
ถูกต้อง

พระบรมราชโองการฯ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
(ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 10 กรกฎาคม 2540)

...คนไม่มีความสุจริต คนไม่มีความมั่นคง ชอบแต่หมกมุ่น ไม่มีวินัยและสร้างลัทธิผลประโยชน์ส่วนตัว
ได้ ผู้ที่มีความสุจริตและความมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานสำคัญยิ่งใหญ่เป็นคุณประโยชน์แก่จริง ได้สำเร็จ

พระบรมราชโองการฯ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
(ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรฯ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 12 กรกฎาคม 2522)

...การดำเนินชีวิตที่ดีจะต้องปรับปรุงตัวตลอดเวลา การปรับปรุงตัวจะต้องมีความเพียรและความอดทนเป็นหัวใจ
ถ้าคนเราไม่หมั่นเพียร ไม่มีความอดทนก็อาจทำอะไรไปโดยง่าย เมื่อทำอะไรไปแล้วไม่มีทางที่จะมีชีวิต

เจริญรุ่งเรืองแน่
พระบรมราชดำรัสฯ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
(พระราชทานแก่ครูและนักเรียนโรงเรียนจิตรลดา 27 มีนาคม 2523)

...ตั้งเวลา นั้นเป็นรากฐานของการทำงาน หรือการดำรงชีวิตที่ดีงามก็มีความก้าวหน้ามีความสำเร็จ ตั้ง เป็นการตั้งใจ ตั้งจิตใจ เวลาเป็นคำพูดออกมา แลต้งถึงคำพูดนั้นตั้งออกมาจากใจ คือเป็นการตั้งใจทำอะไรอะไรเพื่อความสำเร็จ ในงานนั้น

พระราชดำรัสฯ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(ในโอกาสที่ผู้พิพากษาประจำกระทรวงยุติธรรมเสด็จถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ 18 มีนาคม 2525)

...ผู้หนักแน่นในสัจจะ อดทนอย่างไร ทำอย่างไรนั้น สิ่งจะได้รับความสำเร็จ พร้อมทั้งความศรัทธา เชื่อถือ และความยกย่องสรรเสริญจากคนทุกฝ่าย การพูดแต่ปากคือ พูดจริง ทำจริง สิ่งเป็นบ่อเกิดสำคัญในการส่งเสริมเกียรติคุณของบุคคล ให้เด่นชัด

พระบรมราโชวาทฯ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรฯ ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 10 กรกฎาคม 2540)

...การปิดทองหลังพระนั้น เมื่อถึงคราวจำเป็นก็ต้องปิด ว่าก็จริงแล้วคนโดยมาก ไม่ค่อยชอบปิดทองหลังพระกันนัก เพราะนึกว่า ไม่มีใครเห็น แต่ถ้าทุกคนพากันปิดทองแต่ข้างหน้า ไม่มีใครปิดทองหลังพระเลย พระจะเป็นพระที่งามบริบูรณ์ไม่ได้

พระบรมราโชวาทฯ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรฯ ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 25 กรกฎาคม 2506)

...ประเพณีทั้งหลายย่อมมีประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของแต่ละคน เรามีประเพณีของชาติไทยเป็นสมบัติ เราควรจะยึดถืออย่างยิ่งและช่วยกันส่งเสริมรักษาไว้ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ

พระบรมราโชวาทฯ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรฯ ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 21 เมษายน 2503)

...โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและโบราณสถานทั้งหลาย เป็นของมีคุณค่าและจำเป็นแก่การศึกษาค้นคว้าในทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ โบราณคดี เป็นการแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติไทยที่มีมาแต่อดีต ควรสงวนรักษาไว้ให้คงทนถาวร เป็นสมบัติของชาติไว้ตลอดกาล

พระราชดำรัสฯ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(ในพิธีเปิดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา ตั้งวัดพระนครศรีอยุธยา 26 ธันวาคม 2504)

...การสร้างงานศิลปะทุกประเภท นอกจากจะตั้งใจให้มีความลึกซึ้งชัดเจนในทางปฏิบัติ ประกอบกับวิธีการที่อย่างเหมาะสมแล้ว ศิลปินยังต้องมีความจริงใจและความบริสุทธิ์ใจ ในงานที่ทำได้ สิ่งจะได้ลงนามมีค่าควรแก่การยอมรับนับถือ

พระราชดำรัสฯ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(ในพิธีเปิดการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 21 8 กันยายน 2515)

...งานด้านการศึกษาศิลปะและวัฒนธรรมนั้น คืองานสร้างสรรคความเจริญทางปัญญาและทางจิตใจ ซึ่งเป็นต้นเหตุ
บังเอิญประกอบกันขาดไม่ได้ของความเจริญด้านอื่นๆทั้งหมด และเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษา และดำรงความ
เป็นไทยไว้ได้สืบไป

พระบรมราชาไชยวงษ์ ของค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศิลปากร 12 ตุลาคม 2513)

...ภาษาไทยนั้นเป็นศรีของมีอย่างหนึ่งของชาติ ภาษาทั้งหลายเป็นศรีของมีของมนุษย์ชนิดหนึ่ง คือเป็นนาง
ตัวสำหรับแสดงความคิดเห็นอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งที่ดีเยี่ยมอย่างหนึ่ง เช่น ในทางวรรณคดีเป็นต้น ฉะนั้นจึง
จำเป็นต้องรักษาเอาไว้ให้ดี

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในการประชุมทางวิชาการของชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 29 กรกฎาคม 2505

...สามัคคี คือการเห็นแก่บ้านเมือง และช่วยกันทุกวิถีทาง เพื่อที่จะสร้างบ้านเมืองให้เข้มแข็งด้วยการเห็นอกเห็นใจ
ซึ่งกันและกัน ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตอย่างตรงไปตรงมา นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม เพราะประโยชน์
ส่วนรวมนั้นคือความมั่นคงของบ้านเมือง

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(ในพิธีประดับยศนายตำรวจชั้นนายพล 15 มกราคม 2519)

...การที่คนสมัยใหม่บอกว่าคนสมัยเก่ามีความรู้บางอย่างก็อาจเป็นจริง แต่คนสมัยใหม่ถูกหรือเหยียดหยามคนสมัย
เก่าก็มีเสีย แต่ถ้าพูดตามความจริงแล้ว ล้าก็อาจจะเหยียดหยามคนรุ่นเก่า ไม่ควรละมี ด้วยเหตุว่าคนรุ่นเก่านี้เองทำ
ให้คนรุ่นใหม่เกิดขึ้นมาได้

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(พระราชทานแก่บุคคลต่างๆที่เข้าเฝ้าพระองค์ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม 2531)

...สามัคคีหรือการปรองดองกันไม่ได้หมายความว่าคนหนึ่งพูดอย่างหนึ่ง คนอื่นต้องเห็นอกเห็นใจกันหมด อดง่ายชีวิตก็
ไม่มีค่าความหมาย ต้องมีความแตกต่างกัน แต่ต้องทำงานให้สอดคล้องกัน แม้จะขัดกันบ้างก็ต้องสอดคล้องกัน

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(พระราชทานแก่บุคคลต่างๆในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม 2536)

...การทำงานใหญ่ๆทุกอย่างต้องการเวลามาก กว่าที่จะสำเร็จ ผู้ที่เริ่มโครงการอาจไม่ทัน ทำให้สำเร็จโดยตลอด
ด้วยตนเองก็ได้ ต้องมีผู้อื่นรับทำต่อไป ดังนั้น ไม่ควรยกเอาเรื่องใครเป็นผู้ริเริ่มงาน ใครเป็นผู้รับช่วงงาน ขึ้นเป็น
ข้อสำคัญนัก จะต้องถือผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากงานเป็นใหญ่

พระบรมราชาไชยวงษ์ ของค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศิลปากร 14 ตุลาคม 2514)

...ในการปฏิบัติงานนั้น ย่อมมีปัญหาก่เกิดขึ้นได้เสมอ เมื่อปัญหาเกิดขึ้นต้องแก้ไข อย่างใด ให้พอกพูนลูกตามจน
แก่ยาก ขอ ให้ทุกคนระมัดระวังปัญหาทุกอย่างมีทางแก้ไข ถ้าแก้คนเดียว ไม่ได้ก็ช่วยกันคิดช่วยกันแก้ หลายคน
หลายทาง ด้วยความร่วมมือปรองดองกัน

พระบรมราโชวาท ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 13 กรกฎาคม 2533)

...การะทำงานให้มีประสิทธิภาพและให้ดำเนินไปได้โดยราบรื่น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำด้วยความรับผิดชอบ
อย่างสูง ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง ไม่บิดเบือนจุดประสงค์แท้จริงของงาน ให้ความสำคัญต่อใจความหมายคำ
ความรับผิดชอบ ให้ถูกต้อง

พระบรมราโชวาท ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 16 กรกฎาคม 2519)

...ต่างคนต่างมีหน้าที่ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทำเฉพาะหน้าที่นั้นเพราะว่าถ้าคนใดทำหน้าที่เฉพาะของตัวเองโดยไม่
มอง ไม่แลคนอื่น งานก็ดำเนินไปไม่ได้ เพราะเหตุว่างานทุกอย่างและต้องพาดพิงกันและต้องเกี่ยวโยงกัน ฉะนั้น แต่
ละคนจะต้องมีความรู้ถึงงานของผู้อื่นแล้วช่วยกันทำ

พระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(พระราชทานแก่ คณะบุคคลต่างๆที่เข้าเฝ้าฯ เฝ้าฯ ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม 2533)

...ถ้าทำงานด้วยความตั้งใจจะให้งานเกิดผลอันยิ่งใหญ่ คือความเป็นปึกแผ่นของประเทศชาติ ด้วยความ สุจริต
และด้วยความตั้งใจที่แน่วแน่ความรู้ความสามารถด้วยจริงใจ ไม่นึกถึงเงินทองหรือนึกถึงผลประโยชน์ใดก็เป็น
การทำหน้าที่โดยตรงและ ได้ทำหน้าที่โดยเต็มที่

พระบรมราโชวาท ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(พระราชทานแก่ ศึกษานิเทศก์ทั่วประเทศ 13 ธันวาคม 2511)

...การที่จะให้งานประสบความสำเร็จนั้นมิใช่สักแต่คิดอยู่ว่า ทุกลายละเอียดไม่แบ่งแยกกัน ไม่แบ่งประโยชน์ ไม่แบ่ง
ความชอบกัน แต่ละฝ่ายแต่ละคนต้องทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ มุ่งหวังผลสำเร็จ ในการทำงานเป็นใหญ่ยิ่งกว่าสิ่ง
อื่น

พระบรมราโชวาท ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ 10 กุมภาพันธ์ 2522)

...เมื่อมีโองาตและมัจฉานให้ทำ ควรเต็มใจโดยไม่ลำเอียงตั้งข้อแม้หรือเงื่อนไขอื่นใด ไว้ให้เป็นเครื่องกีดขวาง คนที่ทำงานจริงนั้น ไม่ว่าจะลำบากแค่ไหน ได้เสมอ ถ้ายังมีศรัทธาใจใส มีความขยันและซื่อสัตย์สุจริต ก็ยังจะช่วยให้ประสบผลสำเร็จ ในงานที่กำลังทำอยู่

พระบรมราโชวาทฯ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา 8 กรกฎาคม 2530)

...ขอให้ทุกคนระลึกว่าปัญหาทุกอย่างมีทางแก้ไขได้ ถ้าแก้คนเดียวไม่ได้ก็ช่วยกันคิดช่วยกันแก้หลาย ๆ คน หลาย ๆ ทางด้วยความร่วมมือปรองดองกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นจักได้ไม่กลายเป็นอุปสรรคขัดขวาง และบั่นทอนทำลายความเจริญและความสำเร็จของกิจการงาน

พระบรมราโชวาทฯ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 13 กรกฎาคม 2533)

...ธรรมชาติแวดล้อมของเรา ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดิน ป่าไม้ แม่น้ำ ทะเล และอากาศ มิได้เป็นเพียงสิ่งสวยงามเท่านั้น หากแต่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับดำรงชีวิตของเรา และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมของเราไว้ให้ดีขึ้น ก็เท่ากับเป็นการปกป้องรักษาอนาคตไว้ให้ลูกหลานของเราด้วย

พระราชดำรัสฯ ของ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

...สุขภาพอนามัยนั้นเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตทั้งหมด ดังคำกล่าวที่ว่า "จิตใจแจ่มใส อนามัยอยู่ในร่างกายก็แข็งแรง" หากประชาชนมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย ก็จะมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ประกอบสัมมาชีพ สร้างสรรค์ความเจริญต่างๆ ให้แก่ชาติบ้านเมือง ดังนั้นถ้าจะกล่าวถึง "พลเมืองที่แข็งแรง อนามัยสามารถสร้างชาติที่มั่นคง" ก็คงจะไม่มีผิด

พระราชดำรัสฯ ของ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

...คนไทยมีสายเลือดของช่างฝีมืออยู่ทุกคน ไม่ว่าจะเข็นขวาน ไร่สวน หรือมีอาชีพใด อยู่สารพัดใด คนไทยมีความละเอียดอ่อนและซื่อสัตย์รอบคอบระมัดระวังเป็นพิเศษ ขอเพียงแต่ให้มีโอกาสได้เรียนรู้และฝึกฝน ก็จะแสดงความสามารถออกมาให้เห็นได้

พระราชดำรัสฯ ของ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

...เกษตรกรไทยเป็นผู้ผลิตอาหารเลี้ยงประชากรมาตั้งแต่อดีตอันยาวนานจนถึงปัจจุบัน แม้พลเมืองของชาติจะก้าวขึ้นมากเพียงใด เกษตรกรก็ผลิตอาหารได้เพียงพอเสมอ ข้างยังสามารถส่งออก ไปเลี้ยงพลเมืองโลก ได้อีกเป็นจำนวนมาก การที่ชีวิตของเราเลี้ยงตนเองได้นี้ เป็นความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ เพราะไม่ให้เกิดภาวะการฉ้อโกงกัน เราจะอยู่รอดได้เสมอ นี้เองจากคนไทยเป็นผู้ผลิต ไม่ใช่จะเป็นเพียงผู้บริโภคเท่านั้น

พระราชดำรัสฯ ของ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

...ก็พูดกันว่าคนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาลนั้น ความจริงเป็นฝีมือมนุษย์นั่นเอง เพราะฉะนั้นถ้าเราให้สภาพ
ธรรมชาติกลับคืนมาเหมือนเดิม มีแม่น้ำลำธาร มีน้ำใสที่ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อชีวิตมนุษย์และการพัฒนา
ประเทศชาติ พวกเราต้องเข้าใจและช่วยกันรักษาป่า เพื่อที่เราจะได้มีอนาคตและความหวังร่วมกัน

พระราชดำรัสฯ๑๑ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

...หนังสือเป็นเครื่องมือคนตั้งไว้ครอบครองไว้เอง ความรู้ ความคิด วิชาการทุกด้านทุกอย่าง ซึ่งมนุษย์ได้เรียนรู้
ได้คิดอ่าน และเพียรพยายามบันทึกภาษาไว้ด้วยลายลักษณ์อักษร หนังสือแพร่ไปถึงทั่วโลก ความรู้ความคิดก็
แพร่ไปถึงกันนั้น หนังสือจึงเป็นสิ่งมีค่าและมีประโยชน์แก่ประมาณมิได้ ในแง่ที่เป็นบ่อเกิดการเรียนรู้ของมนุษย์

พระราชดำรัสฯ๑๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

คุณธรรม 4 ประการ ก็พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย ประกอบด้วย
ประการแรก คือการรักษาความดี ความจริงใจต่อตัวเอง รู้จักละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเองเพื่อประโยชน์
ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง ประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

ประการที่สอง คือการรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความดี ความดี
ประการที่สาม คือการอดทน อดกลั้น และอดออม ไม่ประพฤติดองความดีสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด
ประการที่สี่ คือการรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต

คุณธรรม 4 ประการนี้ ถ้าแต่ละคนพยายามปลูกฝังและบำรุงให้เจริญงอกงามขึ้นโดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้
ประเทศชาติบังเกิดความสุข ความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้ดังประสงค์

